

de Salvatoriaan

Nieuwsbrief San Salvatorgemeenschap Den Bosch

nr. 53 juni 2020

Elk blad ademt de boom tot leven

GEMEENSCHAP SAN SALVATOR

geworteld in de Bijbelse traditie

gedragen door vriendschap

verbonden in liefde

het leven vierend

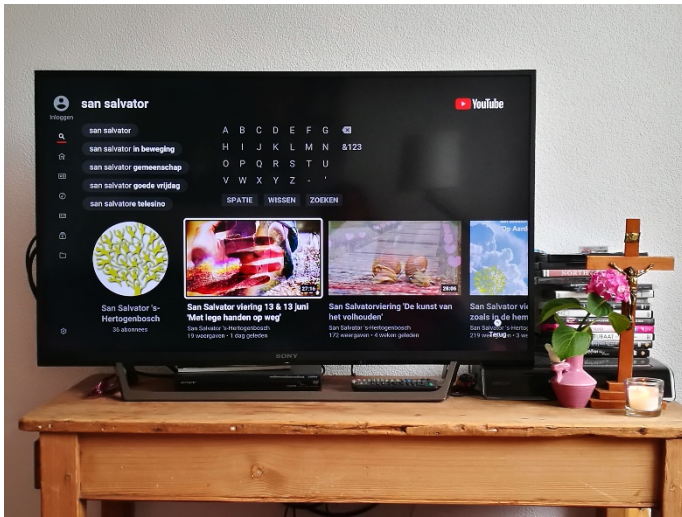
De vorige Salvatoriaan lijkt wel een eeuwigheid geleden. Die verstuurden we aan het begin van de coronacrisis. We wisten toen nog niet zo goed wat ons boven het hoofd hing. Ik weet nog dat dacht 'Misschien kunnen wel samen Pasen vieren.' Niet dus. Het duurt langer en is ingrijpender dat we hadden kunnen voorzien. Verzorgingshuizen die maandenlang op slot gingen, scholen dicht en winkelstraten leeg en verlaten. We zijn nu drie maanden verder en langzaam lijkt er iets meer ruimte te komen. Terrassen en musea zijn weer open. Winkels zien hun klanten voorzichtig terugkeren en kinderen gaan weer naar school.

Er is wel wat veranderd de laatste weken. Waar in het begin van deze crisis de solidariteit groot was, lijken we nu wat meer op ons zelf teruggeworpen. De eerste weken was het duidelijk. Niet leuk om mee te maken, maar wel helder. We moesten -uit zorg voor elkaar- even minder dingen ondernemen zodat we de verspreiding

san salvator gaat digitaal

van het virus konden tegengaan. Nu er meer lijkt te kunnen, moeten we het steeds meer zelf uitzoeken. Ga ik wel of niet naar mijn werk? Zal ik wel of niet bij mensen op bezoek gaan? Wil ik naar bijeenkomsten waar redelijk wat mensen bij elkaar zijn? Lastige afwegingen zeker omdat we allemaal snakken naar contact.

De afgelopen weken waren binnen de San Salvator niet contactloos. Verre van. We schakelden binnen twee weken over naar vieringen via YouTube. Of het echte vieringen zijn daar kun je over twisten, maar we hebben daarmee wel een vorm van verbinding met elkaar. Bij het maken van de filmpjes zijn meerdere mensen betrokken door het lezen of door het zingen. Soms wordt er via de app gevraagd om mee te denken of beeldmateriaal aan te leveren. De filmpjes zijn een soort 'community project' geworden. Andere kerken of gemeenschappen hebben andere oplossingen gevonden. Het streamen van vieringen of vieren via online ontmoetingen zo-

als Zoom. Als dingen niet meer kunnen worden mensen creatief. Wat we misschien nooit voor mogelijk hadden gehouden, blijkt opeens te kunnen. Wie had ooit gedacht dat we als San Salvator het digitale pad op zouden gaan! En dat heel veel mensen de stilte en de rust van de filmpjes bijzonder prettig vinden. Daarnaast konden we met Pinksteren ervaren hoe dat streamen van een viering voelt en gingen we begin juni met Zoom aan de slag. Allemaal manieren waarop we zijn blijven zoeken naar mogelijkheden om onze Bijbelse inspiratie met elkaar te delen.

Kerken mogen nu weer open op gepaste afstand en met de nodige maatregelen. Op 1 juli mogen er 100 mensen in een kerkdienst aanwezig zijn mits ze op 1,5 meter van elkaar kunnen zitten.

Franneke Hoeks

Weer in Ordune?

De afgelopen maanden lagen de activiteiten in Ordune stil. Er waren geen gastvrouwen aanwezig, alle vergaderingen gingen niet door en groepen die van onze ruimte gebruik maakten bleven noodgedwongen thuis. Ook het project van 'Samen Leven is Samen Delen' waarin kwetsbare ouderen dagbesteding kregen, viel stil. Franneke Hoeks en Trudie van Lexmond werkten vooral vanuit huis. Nu er weer wat meer dingen mogelijk zijn, hebben we goed gekeken naar de mogelijkheden in Ordune. Het lijkt simpel; een ontmoeting met een paar mensen in Ordune. Toch komt er meer bij kijken. Hygiëne is extra belangrijk dus klinken, tafels en armleuningen moeten van tevoren schoongemaakt worden. De ruimte moet van tevoren goed gelucht worden. Het toilet moet na ieder toiletbezoek gereinigd worden.

Na een bijeenkomst of vergadering moeten opnieuw klinken en dergelijke worden gereinigd. Dat zullen organisatoren van de bijeenkomst op zich moeten nemen.

Zelfs een eenvoudig kopje koffie wordt ingewikkeld. We moeten nadenken over wie de kannen schoonmaakt en vervolgens aanraakt. Papieren bekertjes voorkomen dat afwassers met speeksel van anderen in aanraking komen. Ook koekjes uit een trommel pakken zal er voorlopig niet inzitten.

De huiskamer van Ordune is de grootste ruimte. Hier kunnen maximaal 10 personen op veilige afstand van elkaar zitten. Als mensen van de ruimte gebruik willen maken kan dat alleen als er goede afspraken worden gemaakt. De bijeenkomst moet bij Trudie gemeld worden en er moet van tevoren zicht zijn op wie er aanwezig zullen zijn. Zomaar even aan komen waaien is voorlopig niet mogelijk.

Wat we ook gaan doen, voorlopig blijft het devies: bij klachten blijf je thuis, we houden afstand en we schudden geen handen.

Trudie van Lexmond

Franneke Hoeks

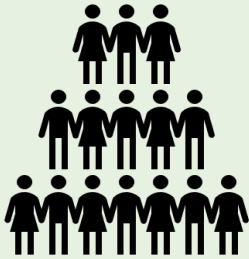

U heeft gelezen dat wij zeker tot en met 1 september niet op de van der Eygenweg terecht kunnen. Omdat het pand in het najaar verbouwd gaat worden, zijn we achter de schermen druk aan het nadenken over wat er wel mogelijk is. Tijdelijk een andere locatie? Misschien schuiven met tijden? Andere vormen van vieren? Allemaal vragen waar het bestuur en ik over nadenken. Voorlopig blijven we YouTubefilmpjes maken en gaan we nog een keer met een zondagse Zoom aan de slag. We hopen dat we na de vakantieperiode meer duidelijkheid hebben over nieuwe mogelijkheden.

Franneke Hoeks

Resultaten San Salvator enquête

Hoeveel mensen deden er mee aan de enquête?
Dat is een hele mooie score.
Wie kijkt er allemaal naar de vieringen en op welk moment?

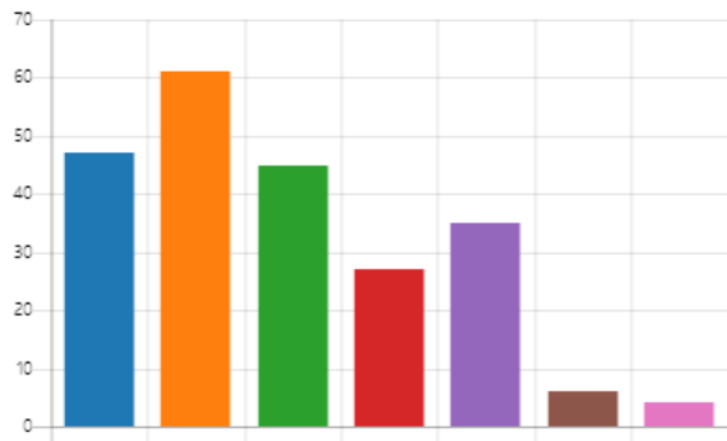
Dat wisselt per persoon. We kunnen de antwoorden in drie groepen verdelen. De meeste mensen (2/3) kijken elke week en dan is de groep die het liefst op zondagmorgen 10:30 uur

kijkt, even groot als de groep die ook wekelijks kijkt, maar dan op een ander moment. De derde groep beslaat ook 1/3 van de mensen en van die groep kijkt de helft af en toe en negen mensen kijken (bijna) nooit.

De YouTube momenten bieden mij

inspiratie	47
een moment van verbinding ...	61
een gebedsmoment	45
geloofsverdieping	27
rust	35
niks: ik kijk niet	6
anders: vul in bij vraag 4	4

Wat is er nog meer gezegd over de YouTube momenten?

Daar hebben 9 mensen op gereageerd en die zoeken graag verbinding met de andere mensen van onze geloofsgemeenschap. De één vindt die verbinding op deze manier van 'corona-viering', de ander vindt het maar gedoe of ervaart toch wel minder verbinding.

Naast de Youtube vieringen heb ik behoefte aan andere online bezinnings-/ontmoetingsmomenten via online ontmoetingsplatforms zoals Zoom of Skype

ja	14
nee	40
weet niet	19
niet van toepassing	2
anders: vul in bij vraag 6	6

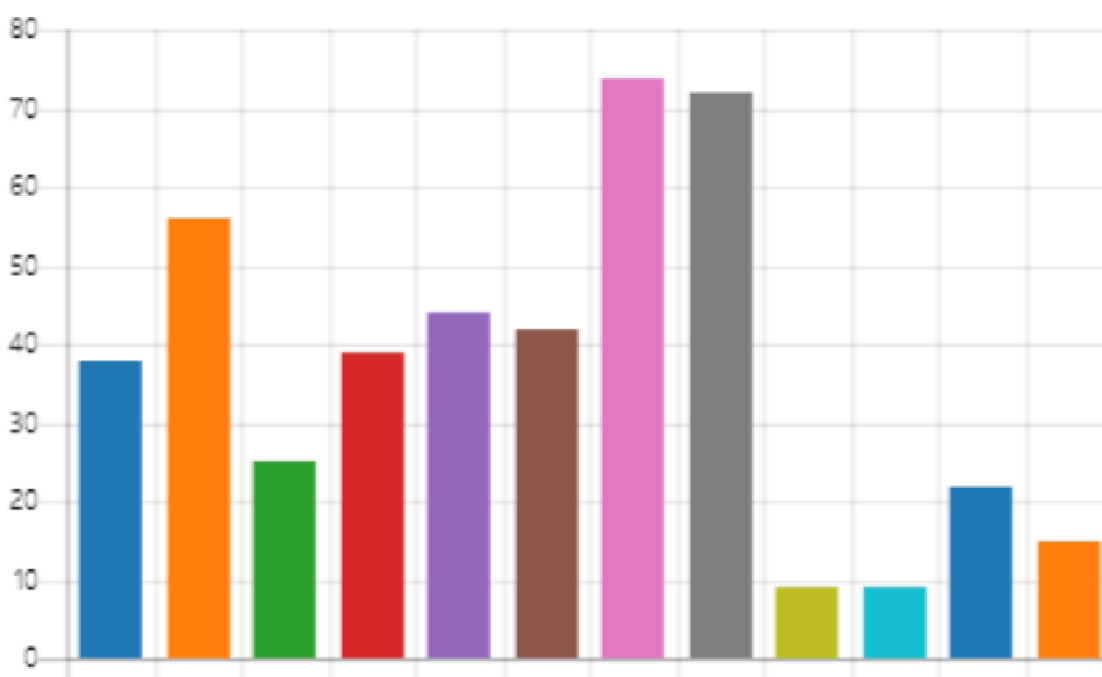

De gemakkelijkste maatregelen zijn handen wassen en elkaar geen handen meer geven. Ook begrijpt een ruime meerderheid dat we 1,5 meter uit elkaar moeten gaan zitten. Andere maatregelen, zoals het verdelen van de mensen over twee vieringen, vooraf inschrijven op een viering en dergelijke, zijn minder populair. Sommigen hebben toch wel aarzelingen om naar een viering te komen. Diverse mensen geven aan dat we in ieder geval niet samen moeten gaan zingen.

Méer verbinding, vinden diverse mensen in onze Whatsappgroep. Anderen lezen een boek en/of kijken graag naar religieuze programma's op televisie of op Internet. Leden van Melodiek weten elkaar ook wel te vinden. En sommigen gaan gewoon zelf het gesprek aan met de ander, via telefoon, digitaal of op een andere manier: van mens tot mens. En zo'n gesprek kan uiteraard betekenen dat je samen napraat over een viering, een televisieprogramma of een boek, dat je samen hebt gelezen.

Als we straks weer kunnen vieren met in achtning van de anderhalve meter afstand zullen we maatregelen moeten nemen. Een aantal maatregelen wordt ook door de overheid geadviseerd zoals looproutes aangeven en geen koffie na afloop van de viering. We willen u hier een aantal mogelijkheden voorleggen (meer antwoorden mogelijk).

geen brood en wijn delen	38
stoelen 1,5 meter uit elkaar en dus minder bezoekers	56
2 vieringen op de zondag met telkens kleinere groepen	25
vooraf inschrijven op een viering, met een maximum	39
mensen verdelen over zaterdagavond en zondagmorgen	44
handen wassen als je binnenkomt	42
elkaar geen handen geven	74
zelfs bij lichte klachten niet naar de viering komen	72
elkaar meer online ontmoeten	9
niet vieren als we dat niet met ons allen kunnen doen, ook als dat nog maanden duurt	9
een grotere locatie zoeken waar we wel allemaal tegelijkertijd kunnen vieren	22
anders: vul in bij de volgende vraag	15

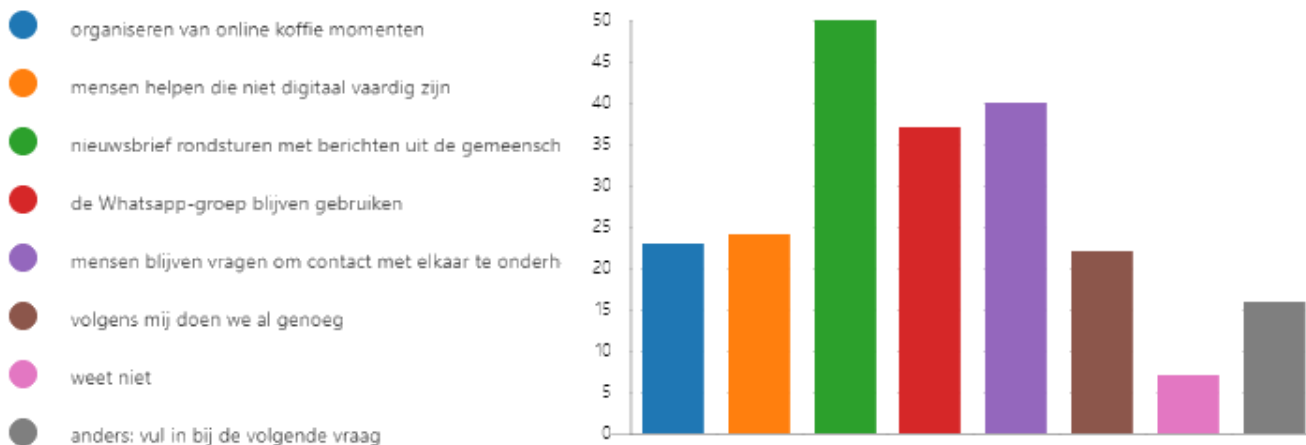

Wat kunnen we nog meer doen?

Dat was een open vraag en bijna 1/3 van de mensen heeft daar op gereageerd. De antwoorden zijn heel veelzijdig. Gemene deler is dat veel mensen graag willen helpen, maar ook niet precies weten wat we nog meer kunnen doen. Wat regelmatig wordt genoemd is het bij elkaar komen in kleine groepjes, al dan niet via een beeldscherm. Zodat je toch met elkaar in verbinding bent.

10. Wat zouden we in de komende maanden kunnen doen om de gemeenschap levendig te houden (meer antwoorden mogelijk)?

Het centrale woord is verbinding.

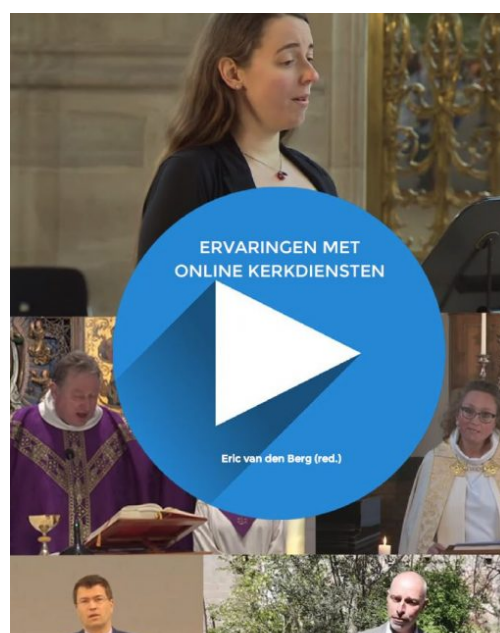
We willen heel graag met elkaar in contact blijven. De één voelt zich online prima thuis, de ander vindt het prettiger om in kleine groepjes of persoonlijk met mensen in contact te komen of te blijven. De behoefte aan contact verschilt ook van mens tot mens, maar we willen wel elkaar graag bereiken en helpen als dat nodig is.

Liesbeth van Leyen

Online vieren

Eric van de Berg hield begin mei een enquête binnen kerken en geloofsgemeenschappen over ervaringen met online vieringen. Ook Salvatorianen vulden de vragenlijst in. Het resultaat is een aardig boekje over Online vieren. Naast de resultaten van de enquête reflecteren theologen, voorgangers en dominees over wat het betekent om via internet te gaan vieren. Het e-boek is voor 5 euro te koop en biedt veel stof tot nadenken.

<https://winkel.isimedia.nl/product/e-book-ervaringen-met-online-kerkdiensten-2/>

BLM

Wat is dit nu weer voor een rare afkorting zult u misschien denken.

BLM staat voor Black Lives Matter.

Dat klinkt bekender. De afgelopen weken werd er wereldwijd gedemonstreerd om aandacht te vragen voor racisme. De directe aanleiding was de dood van George Floyd op 25 mei 2020.

Floyd stierf nadat een politieagent met zijn knie meer dan acht minuten op Floyds nek had geleund, terwijl deze geboeid met zijn buik op straat lag. Twee andere agenten leunden gelijktijdig met hun knieën op zijn rug en een vierde agent hield het publiek op afstand. Nadat Floyd na ongeveer zes minuten buiten bewustzijn was geraakt, hield de agent zijn knie nog bijna drie minuten op Floyds nek. De dood van deze zwarte man door politiegegeweld zorgde voor een wereldwijde golf van protest.

In Nederland werd in veel grote steden gedemonstreerd. Dat is een lastig dilemma als je vanwege de coronamaatregelen ook voldoende afstand tot elkaar wilt proberen te bewaren. Op zaterdag 13 juni werd er in 's-Hertogenbosch een demonstratie georganiseerd. Ik heb even getwijfeld (vanwege de coronamaatregelen) maar ben gesierd met mondkapje naar de Pettelaarse Schans gegaan. Niet alleen! Een paar Salvatorianen en heel veel betrokken mensen met een diversiteit aan huidskleuren stonden daar samen met mij.

'**Black Lives Matter**' werd er geroepen, gevolgd door een litanie waarin levens van vrouwen, gehandicapten, transgenders, vluchtelingen, kinderen, moslims en ouderen werden meegenomen in deze BLM-uitspraak. Het raakte mij! Ik vond het bijvragen ook confronterend. Ik ben blank en kom uit een cultuur waarin we anders kijken naar mensen met kleur. Al wil ik het niet, dat zit ook in mij. Laten we gezamenlijk heel goed luisteren naar wat deze protesten ons duidelijk willen maken. **Black Lives Matter! All lives matter.**

Meer weten?

Wie meer wil ontdekken over alledaags racisme zou naar de documentaire 'Wit is ook een kleur' van Sonny Bergman kunnen kijken.

Deze tegenlicht documentaire is via internet te bekijken. Op de website www.withuiswerk.nl zijn veel tips te vinden over nadenken over racisme in de samenleving en in jezelf.

Franneke Hoeks

gezondheid!

De ‘vrienden van de donderdag-club’ in Ordune....

Zo voelde het. Zij keken er naar uit en wij, wij probeerden steeds weer iets nieuws te bedenken. Sommigen konden bijna niet wachten tot de deur open ging. En wij, wij waren er vroeg om iets lekkers klaar te maken, een bloemetje neer te zetten, een sfeer van welkom te creëren. Een van de vrienden zorgde steevast voor de muziek. Wat mis ik de BeeGees op de donderdag! Koffie met iets lekkers, de nieuwtjes van de week.... Belangstelling voor elkaar: Hoe was het bij de dokter? Een lekkere lunch, een goed gesprek en soms een spelletje. Even ouderwets samen afwassen... Tot het plotseling niet meer kon: een virus gooide roet in het eten! Maar vrienden blijven vrienden: een telefoontje, een roos, een lekker soepje, een stampotje, een persoonlijke kaart, een potje zelfgemaakte jam, een voorzichtig bezoekje aan de voordeur, iemand bracht zelfs een home-made gehaktbal mee. We missen elkaar, maar het komt goed! Op afstand, maar niet afstandelijk! Nog even geduld! We wensen iedereen oprecht: GEZONDHEID!

Maria Hoitink

Themaviering 9 augustus

Op een drukbezochte avond in januari vonden we elkaar, het groepje dat de viering van 9 augustus gaat voorbereiden. We willen de lezingen voor dit weekend als uitgangspunt nemen.

Inmiddels hebben we twee vruchtbare videobelbijeenkomsten gehad.

We kunnen nu benoemen wat de lezingen ons te vertellen hebben en daarmee hebben we een handvat voor het verder uitwerken van de viering.

Wat ons thema is? Daar hebben we nog geen pakkende titel voor. Voor wie alvast mee wil denken noemen we hier de lezingen.

Het eerste verhaal is het verhaal van Jona, hoe hij in de vis belandt (Jona 2, 1-11).

Het tweede verhaal gaat over Jezus die zich terugtrekt terwijl zijn leerlingen op het meer in noodweer terecht komen; en dan? (Mattheüs 14, 22-33).

We zijn benieuwd naar de betekenis die deze verhalen bij jullie oproepen. Het zou leuk zijn om daarover na de viering met elkaar van gedachte te wisselen in de San Salvator-verbonden Whatsappgroep.

Tot 9 augustus!

Odetta Debets, Loek Mostertman, Hans Waagemakers en Corrie Dansen

Zingen, waar wordt er eigenlijk nog gezongen?

*Liefde begint met zingen.
Zing je lied mijn stem.
Zingen maakt gelukkig.*

*Nog nooit heb ik u gezongen zoals ik me had voorgenomen.
Laat het nu lukken-
ik wil bezingen uw droom.*

Een fragment uit: 'Liefde begint met zingen, Psalm 33 vrij' (Huub Oosterhuis)

Wanneer en waarom zingen mensen eigenlijk? Of misschien is het beter, gezien onze huidige situatie, die vraag in een andere toonaard te stellen: Waar wordt eigenlijk nog gezongen? Op dit moment in heel Nederland mondjesmaat.

We ervaren dat zingen ons allen verbindt, momenteel is het echter één van de bezigheden die het meest door het virus is getroffen. Onzekerheid, onwetendheid, en onduidelijkheid maken dat de drempel om weer gecontroleerd samen te zingen enorm groot is geworden.

Oorzaak van deze onzekerheid ligt met name in de berichtgeving rond een aantal concerten en koor repetities in Nederland en daar buiten.

Tijdens deze gebeurtenissen, (begin maart, toen wij ook allemaal nog wat lacherig waren over de situatie, denk daarbij aan ons 'elleboog schudden' op zondag 8 maart) hebben grootscheepse besmettingen plaatsgevonden. In hoeverre deze besmettingen werden veroorzaakt door het daadwerkelijk zingen of het zeer intensief, binnenshuis samen op trekken tijdens de dagen rond deze concerten is sindsdien een onderwerp van wereldwijd wetenschappelijke onderzoek.

Terwijl koren en orkesten begin mei volop bezig waren met de ontwikkeling van een protocol op basis van de geanticiperde versoepelingen, de beangstigende voorbeelden en wetenschappelijke bewijzen schrijft op 27 mei minister van Engelshoven in een brief aan de Tweede Kamer:

'In afwachting van een onderzoek naar de besmettingsrisico's van zingen en blazen is het vooralsnog niet toegestaan samen met anderen te zingen of te blazen'.

Dit aperte, absolute verbod sloeg bij de culturele sector in als een bom. Vooralsnog is koren en orkesten hiermee het zwijgen opgelegd.

Intussen zijn we al weer enkele weken verder en is er meer kennis vergaard. De kennis van nu:

Het virus dat een besmet persoon uitscheidt verspreidt zich via deeltjes in de lucht. Dat wil zeggen de lucht die uitgeademd wordt door een besmette persoon wordt ingeademd door een niet besmette persoon waardoor de laatste ziek kan worden.

Die inademing kan door een gesprek op korte afstand, door schreeuwen, door blazen en ook door zingen. Het virus kan namelijk aanwezig zijn in luchtdeeltjes die blijven rondzwerven.

Besmette grote luchtdeeltjes kunnen meer virussen bevatten, maar slaan op korte afstand neer, besmette kleine luchtdeeltjes (aerosolen) bevatten minder virus maar komen verder.

Het is voor alle situaties van belang om verspreiding door grote en kleine besmette luchtdeeltjes te voorkomen.

Dit betekent dat de concentratie van mogelijk besmette luchtdeeltjes in een ruimte laag moet worden gehouden. In de buitenlucht is dit het meest eenvoudige.

Binnenshuis heb je daarvoor veel ruimte/volume nodig. >>

>> Verder regelmatige ventilatie door middel van lucht van buiten. Let wel: een ventilator geeft hercirculatie, dit houdt zelfs de grote deeltjes in de lucht en helpt dus zeker niet! Ook samenkomen in een kleinere groep houdt de concentratie lager.

In het voorgestelde voorlopige protocol van 'KoorNetwerk' (versie 18 juni 2020) staat naast de algemeen geldende richtlijnen over zingen het volgende:

Afstand, ruimte, ventilatie, tijd en bescherming

•**Afstand:** Voor zingen geldt voorsnóg een minimale afstand van 3 meter rondom elke zanger. Dit is de uiterste afstand die (grote) druppels bij het zingen kunnen bereiken. Neem deze afstand ook in acht wanneer men even niet zingt.

•**Ruimte:** Er dient minimaal 30 kubieke meter vrije ruimte rond iedere zanger te zijn. Dit betekent dat bij een onderlinge afstand van 3 meter, de ruimte een minimale hoogte van ruim 4 meter dient te hebben. Dit om de concentratie van aerosolen te beperken.

•**Ventilatie:** Essentieel voor het beperken van de concentratie aerosolen is goede ventilatie, met instroom van verse lucht en afvoer van oude lucht naar buiten of naar een andere ruimte.

•**Tijd:** Blijf niet te lang in dezelfde ruimte. Afhankelijk van de grootte van de ruimte en de mate van ventilatie moet voldoende worden gepauzeerd om de lucht in de gehele ruimte volledig te verversen.

•**Bescherming:** In een situatie waarin de vereiste minimale 30 kubieke meter vrije ruimte per zanger niet volledig kan worden gerealiseerd, kunnen mondkapjes en/of schermen (afscheidings) worden ingezet. Houd bij het plaatsen van schermen rekening met eventuele beïnvloeding van de luchtstroom en zorg ervoor dat onnodige verspreiding van aerosolen wordt voorkomen door deze zo direct mogelijk af te voeren.

In een kerkgemeenschap zal dit opgaan voor zowel de koren als de zingende kerkgangers. De bovenstaande richtlijnen worden continu getoetst en aangepast naar aanleiding van de meest recente wetenschappelijke inzichten op dit gebied. Laten we hopen dat we snel in de omstandigheid zijn om wederom onze dromen uit volle borst of met zachte stem te bezingen.

Gonnie van Osta

Hanen op kerktorens

Protestanten hebben een haantje
Luthersen hebben een zwaantje
Doopsgezinden hebben een huisje
Katholieken een kruisje.

In tegenstelling tot wat in dit oude versje wordt beweerd, heeft de haan een katholieke herkomst die teruggaat tot de negende eeuw. Toen bepaalde paus Nicolaas I de Grote (858-867) bij decreet dat torenspitsen voortaan getooid moesten worden met een haan als christelijk symbool. De oudst bekende bronzen weerhaan, de Gallo di Ramperto, kennen we uit het Noord-Italiaanse Brescia, waar in 820 de toren van de San Faustino Maggiore werd bekroond. De torenhaan moet ons eraan herinneren dat, zoals Jezus voorspelde, Petrus zou ontkennen dat hij hem kende, tot driemaal toe, voordat de haan zou kraaien. De haan herinnert ons telkens opnieuw aan Petrus' ontkenning en diens berouw. De haan is zo ook het symbool van de biecht en siert niet alleen de toren, maar ook vaak de biechtstoel. De haan kondigt bovendien de nieuwe dag aan en daarmee het einde van de nacht, het rijk van duisternis en demonen: de nieuwe dag als overwinning van het licht op het donker. Praktisch gezien is de weerhaan natuurlijk vooral een windvaan die zijn kop in de wind draait. Daarmee zou de goede verstaander ook zichzelf kunnen zien als iemand die in zijn geloof tegenwind moet trotseren.

(Uit een artikel van Wim Pijbes in NRC Weekend 23 mei 2020)

Bijzondere momenten

We namen afscheid van

<i>Frans Schiks</i>	<i>geboren 30-11-1936</i>	<i>overleden op 27-februari</i>	<i>2020</i>
<i>Betsie van Lith Volmer</i>		<i>overleden op 25-maart</i>	<i>2020</i>
<i>Truus de Meulder-Heuvelmans</i>	<i>geboren 01-09-1931</i>	<i>overleden op 21 maart</i>	<i>2020</i>
<i>Cor Rademakers</i>		<i>overleden op 09 april</i>	<i>2020</i>
<i>Ans Verdonk</i>	<i>geboren 14-02-1929</i>	<i>overleden op 11 april</i>	<i>2020</i>
<i>Arie Akkermans</i>		<i>overleden op 12 maart</i>	<i>2020</i>
<i>Jan van der Linden</i>	<i>geboren 05-05-1934</i>	<i>overleden op 23 april</i>	<i>2020</i>
<i>Nellie Nabbe</i>		<i>overleden op 04 mei</i>	<i>2020</i>
<i>Atty Durville - Bakx</i>	<i>geboren 07-12-1934</i>	<i>overleden op 03 juni</i>	<i>2020</i>
<i>Herman J.G. Durville</i>	<i>geboren 14-01-1935</i>	<i>overleden op 03 juni</i>	<i>2020</i>

Zoom koffie

Op woensdag 1 juli organiseren we van 10.00 uur tot 11.00 uur een digitaal koffiemoment.

U kunt aansluiten via de link:

<https://us02web.zoom.us/j/82847658799?pwd=MWwxMm95cnJOM2h3VUVYNk5TWn-hLZz09>

Vanaf 09.30 uur is Franneke aanwezig om u te helpen met inloggen.

Heeft u hulp nodig bij het zoomen?

Dan kunt u contact opnemen met Franneke Hoeks 06 1342 1131

of via sansalvatorgemeenschap@frannekehoeks.nl.

Zij helpt u graag!

Dank

Hallo lieve mensen van de San Salvatorgemeenschap,

Hartelijk dank voor de wekelijkse diensten die via de brievenbus bij mij komen.

Er wordt gretig naar uitgekeken en gelezen (ik heb geen computer).

Mijn complimenten dat het zo goed en netjes woordelijk gevormd en verzorgd is. Wat een uitdaging voor de denkers en doeners om dit te verwezenlijken in deze moeilijke tijd!

Lieve groetjes.

Franca Doorenbosch

Eline Pagels: Waarom religie blijft

Elaine Pagels (1943) is een Amerikaanse historica, gespecialiseerd in het vroege christendom. Ze doceert aan de Princeton-Universiteit.

“Het christendom is niet altijd zo dogmatisch geweest en hoeft dat nu ook niet te zijn. Godsdienst gaat niet alleen over wat mensen geloven, het moet ook gaan over hun ervaringen”, zegt ze in het interview met Bas Heijne in NRC Weekend van 30 mei 2020.

In *Why Religion?* (in het Nederlands: *Waarom religie blijft*) schrijft ze over traumatische gebeurtenissen: de dood van haar zesjarige zoon Mark in 1978 die een hartafwijking had en de plotselinge dood van haar man het jaar daarop. Tijdens een bergbeklimming maakte hij een misstap en viel in een ravijn.

“Iemand vroeg me: ‘Hoe ben je in godsnaam over zoiets vreselijks heen gekomen?’. ‘Hoe kun je denken dat ik er overheen ben? Je kunt je er doorheen slaan, dat is alles’ is mijn antwoord.”

Op haar veertiende werd ze gegrepen door het evangelische geloof van prediker Billy Graham. “Dat bracht me in contact met ervaringen waarvan ik daarvoor geen vermoeden had. Ik ervoer dat als een bevrijding. Het is de menselijke verbeelding die je in staat stelt om onbekende werelden te verkennen, op avontuur te gaan, de wereld van de conventies achter je te laten.”

In dit boek wilde ze laten zien waarom de thema's die ze in de geheime evangeliën bestudeert, voor haar van zo'n groot belang zijn. En waarom religie dat voor haar is. Wat haar niet losliet was de vraag: waarom zijn deze verhalen zo krachtig?

In haar werk geeft Elaine Pagels het antwoord: omdat ze vormgeven aan onuitgesproken of onbewuste angsten en verlangens.

Ze laat zien dat de worstelingen van de eerste christenen ook nog de onze zijn.

“Wat me zo boeit aan de eerste twee eeuwen van het christendom is dat er nog helemaal geen systeem inzit. Er zijn heel veel groepen, hun diensten zijn verschillend, ze baseren zich op verschillende teksten, ze houden er ook heel verschillende gedachten op na over wie Jezus is. Het gaat om een enorme diversiteit, die later volledig wordt onderdrukt.”

“Ik las onlangs een dissertatie waarin beweerd werd dat in alle christelijke literatuur van de tweede eeuw het martelaarschap wordt verheerlijkt. Ja, denk ik dan, omdat alle andere stemmen zijn weggedrukt. Er zijn in teruggevonden fragmenten genoeg argumenten tegen het martelaarschap te vinden. God stuurde Zijn zoon om voor onze zonden te sterven, Hij wil dat wij leven. En dus kun je gerust tegen de Romeinse magistraat ontkennen dat je christen bent en voor je gezin gaan zorgen, in plaats van je te laten executeren om een plaatsje in de Hemel veilig te stellen. Daar was volop debat over.”

De geschiedenis van het christendom laat zien dat veel gelovigen wars zijn van die diversiteit, van dat debat. Ook nu nog zoeken gelovigen vaak houvast in dogma. “Dat is een traditionele houding, er zijn veel mensen die daar genoeg van hebben. Ze beseffen dat zo'n opvatting van geloven beperkt is, sleets, en niet meer aanspreekt op een krachtige, vitale manier.”

Veel hedendaagse christenen zien haar studies van de geheime evangeliën als een aanmoediging tot een minder dogmatische, meer spirituele manier van geloven. “Al vanaf het begin schreef ik voor mensen als ikzelf, mensen die behoefte hadden aan een vorm van spiritualiteit, maar zich beperkt voelden door de instituties die hun geloof vertegenwoordigden. (...) >>

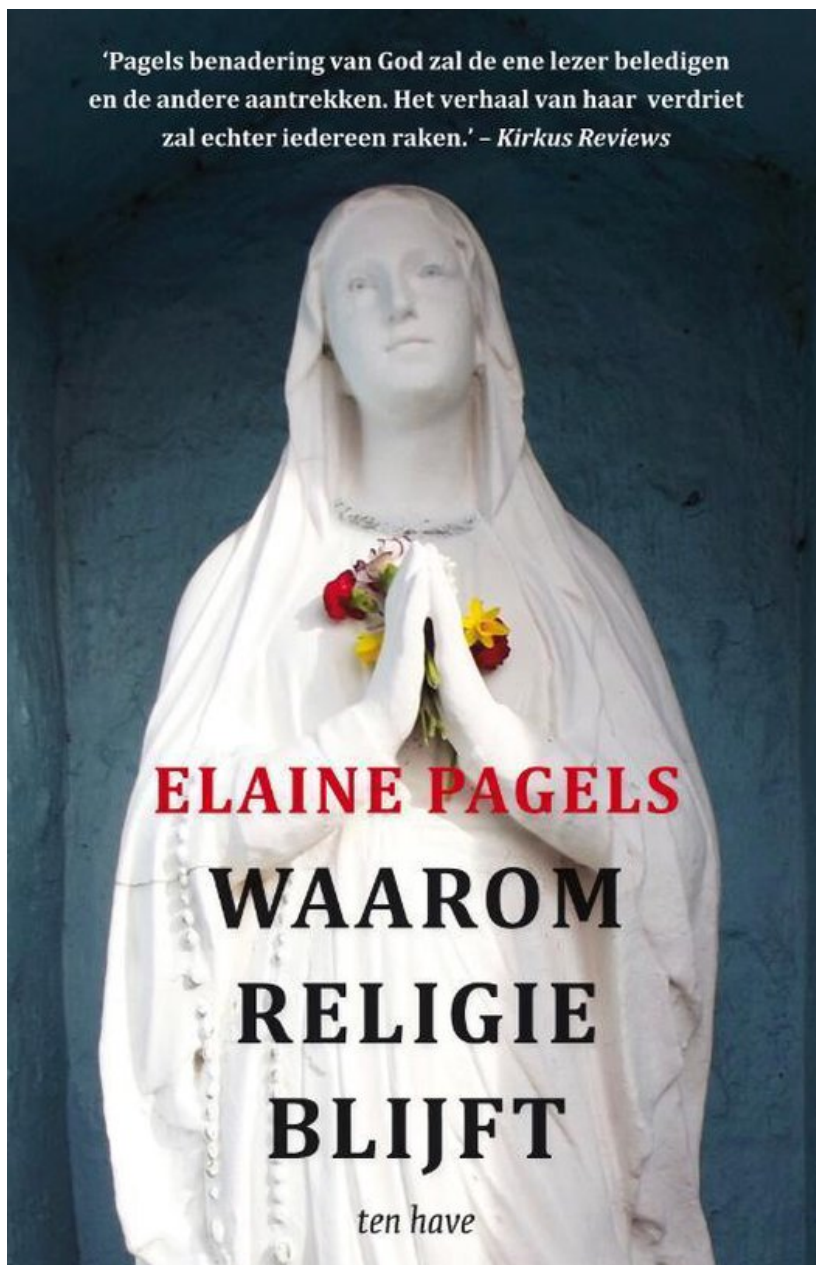
Dogma en doctrine gaven de toon aan en de teksten, die ik begon te bestuderen, ontregelden die.

Ik bedoel: er zijn verschillen tussen mannen en vrouwen, maar de manier waarop die verschillen binnen een cultuur zijn verankerd, is voor veel mensen benauwend en repressief. Dan is het bevrijdend om te zien dat er ook andere interpretaties mogelijk zijn. De teksten die ik bestudeer golden als ketters en zijn ook meer dan zestienhonderd jaar verborgen geweest. Dus de meeste daarvan hebben geen rol gespeeld in de geschiedenis van het christendom. Maar voor mij voegen ze een dimensie toe.

Je kunt je bijvoorbeeld afvragen waarom een liefhebbende God het nodig vindt een man te laten martelen en doden voor onze zonden. Dat klinkt op het eerste gezicht heel vreemd, maar niet als je het ziet als een manier om zin te geven aan een vreselijke gebeurtenis, de dood van een leermeester die onschuldig werd veroordeeld en gemarteld en je bovendien in een cultuur leeft waarin eredienst in de eerste plaats betekent: offeren aan de goden. Dan begrijp je waarom Paulus er deze draai aan geeft. Christus is geofferd, voor onze zonden gestorven. Maar anderen vragen zich dan af: over wat voor God heb je het hier? Klinkt eerder als een monster.”

In de gnostische teksten wordt meer de nadruk gelegd op onze innerlijke beleving dan op dogma. “In het evangelie van Thomas wordt bijvoorbeeld de nadruk gelegd op het licht binnen in ons.

Dat vind je ook terug in het zogenaamde Evangelie van de Waarheid, waarin Jezus zegt: ‘Wij komen voort uit het licht.’

In die teksten zie je een patroon, de overtuiging, of misschien is het hoop, dat onze levens intrinsiek waarde hebben, omdat we binnenin ons een verbazingwekkende levenskracht voelen, die we delen met alle andere levende wezens in het universum.”

Elaine Pagels: Waarom religie blijft.
Uitgeverij Ten Have, 240 blz. Prijs € 20,99.

Ton de Coster

Gerben Mourik

Orgelconcert Gerben Mourik

Op 4 juli vindt het 3e orgelconcert van de serie Muziek op zaterdag in de Grote Kerk van 's-Hertogenbosch plaats. Aan de klavieren van beide orgels neemt Gerben Mourik plaats. Gerben Mourik studeerde orgel aan het Brabants Conservatorium in Tilburg en geniet vooral bekendheid als improvisator. Hij behaalde 1e prijzen bij improvisatieconcerten in Zwolle (2003), St. Albans (2005) en won ook het beroemde improvisatieconcours in Haarlem in 2008.

Naast bekendheid als improvisator is Gerben Mourik ook een groot promotor van orgelmuziek uit de 20e eeuw. Hij maakt inmiddels vijf cd's in de serie 'Audite Nova' op orgels uit de jaren 1950-1975. Gerben Mourik is momenteel stadsorganist van Oudewater.

Op het programma van het orgelconcert op 4 juli staat een improvisatie in de stijl van de Weense Klassieken op het kabinetorgel en een geïmproviseerde Triptiek op het Bätz-orgel. Daarnaast klinkt orgelmuziek van Paul Damjakob, Christian Friedrich Ruppe, Cor Kint en van de hand van Camille Saint-Saëns die ooit zelf het Bätz-orgel in de Grote Kerk bespeelde!

Het orgelconcert op 4 juli begint om 17.00 uur. De toegangsprijs bedraagt 10 euro. Vanwege de voorwaarden die de overheid stelt aan het organiseren van concerten is slechts een beperkt aantal aanwezigen toegestaan en dient er vooraf gereserveerd te worden.

Reserveren kan alleen via www.batzorgel.nl.

Op die website vindt u ook informatie over onze Corona-maatregelen.

Nelson Mandela-dag

Op 18 juli is het Nelson Mandela-dag. Dat leidde tot het voorstel om de dienst van het weekend van 18 en 19 juli te wijden aan mensenrechten. We hadden nog geen idee dat het structurele geweld met een racistische achtergrond zou leiden tot wereldwijde protesten. Inmiddels is gebleken dat er na het officieel afschaffen van slavernij en apartheid, nog reden genoeg is om dit thema ruimte te geven in onze liturgie. We hopen dat het ons gelukt is, dat op een mooie eigentijdse manier te doen. Namens de voorbereidingsgroep sluit ik af met vrede en alle goeds, Dorine Broekmeulen

Wereldvluchtelingendag

Op 20 juni was het Wereldvluchtelingendag. Wat kun je doen om vluchtelingen te helpen? Schrijf één of een aantal bemoedigende briefjes/kaartjes voor vluchtelingen en stuur ze naar de **stichting Walk of Shame**. Dan gaan zij de post persoonlijk afleveren bij vluchtelingenkampen in Griekenland of de Balkan. Zodat ze daar weten dat we hen niet vergeten zijn.

Je kunt je briefjes/kaartjes etc. sturen naar:

stichting Walk of Shame

Cabralstraat 1
1057 CD Amsterdam

Inspiratie voor de website

We willen na de zomer de afbeeldingen op de website aanpassen.

We zijn op zoek naar inspirerende citaten. Heeft u een motto, een zin of een citaat dat u bemoedigt, wilt u dat dan delen met de redactie van de website.

Het citaat mag maximaal twee regels lang zijn. U kunt tot 1 september nadenken over een mooie quote.

De redactie van de website maakt een keuze uit de inzendingen. Bij de gekozen inzendingen zoeken we een mooi inspirerend beeld.

Het eindresultaat plaatsen we op de welkomstpagina van www.sansalvtorgemeenschap.nl

Stuur uw bijdrage naar:
info@sansalvtorgemeenschap.nl

SAN SALVATORGEMEENSCHAP

Ontmoetings- en kantooruimte 'Ordune'
Schaarhuispad 131
5231 PP 's-Hertogenbosch
tel.: 06-48645507

Bereikbaar op werkdagen
van 09.30 tot 11.30 uur

info@sansalvtorgemeenschap.nl
www.sansalvtorgemeenschap.nl

rek.nr.: NL96 INGB 0006040713
t.n.v. San Salvator in Beweging

De Salvatoriaan:

redactie: Marga van de Koevering
Ton de Coster
Franneke Hoeks
correcties: Marian Veenker
Yvette van Hoeckel
vormgeving: Vincent Elemans

kopij naar:
salvatoriaan@sansalvtorgemeenschap.nl
of inleveren bij 'Ordune'

Uiterlijk woensdag 13 september 2020

Vakantie

Franneke Hoeks is van 16 juli tot en met 16 augustus op vakantie. Haar taken worden in deze periode door anderen waargenomen.

De redactie wenst haar een hele fijne en ontspannen vakantie toe!!!